

7. Institucionální péče o seniory

Populace v krajích České republiky, stejně jako populace ostatních vyspělých zemí, stárne a podle dlouhodobých prognóz budoucího vývoje věkové struktury obyvatelstva bude podíl starších osob v populaci stále narůstat. Lidé se dožívají a budou dožívat vyššího věku a zdravý způsob stárnutí je předpokladem dalšího rozvoje společnosti a udržení kvality života jedince. Péče o seniory a cíl zdravého stárnutí musí být programově řešena na všech správních úrovních od komunitního plánování v obcích, ve správních obvodech, v krajích, ve vládě i na mezinárodní úrovni.

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Usnesením vlády ze dne 22. března 2006 č. 288 v návaznosti na usnesení vlády č. 1482 k Informaci o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007 byla zřízena Rada vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen Rada).

Rada je stálým poradním orgánem vlády pro otázky týkající se seniorů a stárnutí populace. Ve své činnosti usiluje o vytvoření podmínek pro zdravé, aktivní a důstojné stárnutí a stáří v České republice a aktivní zapojení starších osob do ekonomického a sociálního rozvoje společnosti v kontextu demografického vývoje. Zasedání Rady se konají podle potřeby, nejméně však třikrát ročně. Informace o činnosti Rady jsou přístupné veřejnosti na webových stránkách Úřadu vlády, resp. Ministerstva práce a sociálních věcí.

Rada nemá pravomoc prošetřovat stížnosti občanů. Organizační, odborné a administrativní práce a zveřejňování informací o práci Rady zajišťuje sekretariát Rady, který je organizační součástí Ministerstva práce a sociálních věcí.

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace aktualizovala Národní akční plán. Strategický dokument „Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017“ byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 30. března 2015 č. 218 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (aktualizovaná verze ke dni 31. prosince 2014).

Aktualizovaná verze navazuje na předchozí národní strategie k řešení problematiky stárnutí populace a přípravy na stárnutí, které jsou zpracovávány 1 krát za 5 let. Od roku 2003 je to v pořadí již čtvrtý dokument, který zahrnuje všechny průřezové oblasti týkající se problematiky stárnutí populace. Záměrem je komplexní přístup k řešení problematiky stárnutí populace, koordinace a propojování jednotlivých strategií rezortů v oblasti přístupů ke stárnutí a vytvoření společných priorit všech přijatých opatření. Základním rámcem Národního akčního plánu je zajištění dodržování a ochrany lidských práv seniorů. Národní akční plán respektuje mezinárodní priority a je v souladu s Regionální implementační strategií Madridského mezinárodního akčního plánu pro problematiku stárnutí (OSN, 2002).

Cílem aktualizované verze je řešit efektivněji na vládní úrovni problematiku stárnutí populace, projednat reálné možnosti jednotlivých gestorů plnit navrhovaná opatření a aktualizovat opatření. S tím souvisí nutnost personálního a finančního posílení agendy přípravy na stárnutí, zlepšení mediálního obrazu seniorů, podpora rozvoje mezigeneračních vztahů, posílení role rodiny v zajištění péče o seniory, provázanost opatření Národního akčního plánu s koncepčními dokumenty na dalších rezortech a vytvoření prostoru pro prosazování politiky přípravy na stárnutí na regionální úrovni. Důraz na prevenci, odpovědný přístup populace ke svému zdraví a podpora aktivního života seniorů je důležitým předpokladem pro zvládnutí problémů spojených se stárnutím populace v budoucnosti.

Národní akční plán identifikuje následující oblasti:

- Realizace politiky přípravy na stárnutí
- Zajištění a ochrana lidských práv starších osob
- Celoživotní učení
- Zaměstnávání starších pracovníků
- Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce
- Kvalitní prostředí pro život seniorů
- Zdravé stárnutí
- Péče o seniory s omezenou soběstačností.

Plán chápe proces stárnutí jako možnou výzvu a potenciál starších pracovníků a seniorů jako využitelný zdroj znalostí, zkušeností apod. V dokumentu je stárnutí pojato jako celoživotní proces, opatření tedy nejsou rozlišena podle věkových skupin. Dokument pak pracuje s pojmem senior a starší pracovník. Senieorem je v tomto případě chápána osoba, která dosáhla věku potřebného k odchodu do starobního důchodu podle

§ 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění bez ohledu na to, zda starobní důchod pobírá či nikoliv. Starším pracovníkem je označena osoba starší 50 let, která dosud nedosáhla věku potřebného k odchodu do starobního důchodu podle § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

Nedílnou součástí Národního akčního plánu zůstává Podkladová studie, která dokládá důležitost navržených opatření na základě statistických dat, mezinárodních výzkumů a trendů, aktuální situace v České republice a odborné literatury. Tato studie byla schválena jako příloha k materiálu Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (usnesení vlády č. ze dne 13. února 2013 č. 108 o Národním akčním plánu podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017).

Podkladová studie je rozdělena do 7 tematických kapitol:

1. Demografické stárnutí v ČR
2. Celoživotní učení
3. Zaměstnávání starších osob a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění
4. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce
5. Kvalitní prostředí pro život seniorů
6. Zdravé stárnutí
7. Péče o seniory

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace na svém zasedání projednává i postup aktivit v Národním akčním plánu Alzheimer. Návrh koncepce řešení problematiky Alzheimerovy choroby a obdobných onemocnění v ČR byl schválen usnesením vlády ČR ze dne 10. října 2012 č. 741. Úkolem bylo vytvořit Meziřezortní a mezioborovou pracovní skupinu pro přípravu Národního akčního plánu pro Alzheimerovu nemoc a další obdobná onemocnění na léta 2014 až 2017. Vzorem na cestě k řešení a k vytvoření Plánu Alzheimer mohou být země, kde se tyto Plány staly skutečností (Anglie, Skotsko, Wales, Francie, Belgie, Nizozemí, Finsko, Norsko a Dánsko). Stárnutí populace má za následek stále se zvyšující výskyt Alzheimerovy choroby a dalších onemocnění způsobujících demenci, která významně zasahují do všech oblastí lidského života a jeho kvality. Nemocných přibývá, náklady na péči o ně jsou vysoké, lidé nejsou o nemoci dostatečně informováni, onemocnění není včas diagnostikováno a léčeno. Je to globální problém vyžadující řešení právě v podobě národních strategických plánů, podle nichž úzce spolupracují vládní organizace s odbornými alzheimerovskými společnostmi.

Péče o seniory v regionu (krajské dokumenty zaměřené na péči o seniory)

Ve Zlínském kraji je na řešení problematiky péče o osoby v nepříznivé životní situaci zaměřen dokument Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016 – 2018. Plán rozvoje je zpracován již počtvrté a směřuje k naplnění vize pro sociální oblast, která byla poprvé stanovena ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje pro období 2009 - 2011. Touto vizí do roku 2020 je: „Efektivní, kvalitní a dostupné sociální služby poskytované ve Zlínském kraji osobám v nepříznivé životní situaci s cílem zabránění jejich sociálnímu vyloučení a podporující co nejvyšší kvalitu života“. Při zpracování plánu byly využity poznatky z analýzy stávajících sociálních služeb působících na území kraje a jedním z jeho cílů je vymezení reálné a udržitelné sítě sociálních služeb, která by svou kapacitou, kvalitou i místní dostupností reagovala na měnící se potřeby občanů a pomáhala řešit nepříznivou sociální situaci osob na území kraje. Dokument je strukturován dle čtyř základních cílových skupin, z nichž jednu představují senioři.

Pro cílovou skupinu senioři jsou definovány 4 věcné priority:

- Podpora transformace stávajících kapacit pobytových služeb pro seniory na služby pro seniory s Alzheimerovou chorobou a jinými typy demencí vyžadujících celodenní péči jiné osoby
- Rozvoj aktivit zvyšující motivaci pobytových služeb pro seniory k zajišťování podpory a péče především osobám s vysokou mírou podpory, kterou není možno zajistit v domácím prostředí
- Podpora rozvoje dostupnosti kapacit pobytových služeb pro seniory komunitního typu
- Podpora časové a finanční dostupnosti terénních služeb
-

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb se každoročně aktualizuje prostřednictvím akčních plánů. V rámci jejich tvorby se vyhodnocuje síť sociálních služeb v kraji a definují se opatření na následující období vedoucí k realizaci cílů stanovených v plánu rozvoje sociálních služeb. V Akčním plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2015 je pro cílovou skupinu senioři stanovena jako priorita: „Podpora humanizace pobytových služeb pro seniory směrem ke zvyšování kvality poskytování sociálních služeb a transformace na služby lépe odpovídající potřebám uživatelů.“

